

მწვანე ალტერნატივის შენიშვნები და კომენტარები

სამხრეთ კავკასიური მილსადენის სისტემის გაფართოების პროექტი,
ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების დამატება,
ანგარიშის პროექტი საჯარო განხილვისთვის

11 ივნისი, 2014 წ.

I. ანგარიშის ხარისხი

1. საჯარო განხილვისათვის წარმოდგენილ ბსგზშ ანგარიშში მოცემულია მხოლოდ დაგეგმილი საქმიანობის ფარგლებში გამოსაყენებელი მიწის მთლიანი ფართობი. არ არის დაკონკრეტებული, თუ რამდენი ოჯახის საკუთრებაში/სარგებლობაში მყოფი მიწის ნაკვეთის შემენა მოხდება, არ არის ნათელი მიწათმფლობელების საკუთრების ფორმის შესახებ (აქვთ, თუ არა საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთები დარეგისტრირებული, თუ არა, როგორ მოხდება მიწის ნაკვეთების შემენა?).

აღნიშნულის შესახებ პროექტის განმახორციელებლებს არც საჯარო განხილვის მსვლელობისას ჰქონდათ პასუხი. მწვანე ალტერნატივას წარმომადგენლების და რამდენიმე ადგილობრივი მაცხოვრებლის მიერ დასმულ შეკითხვას, თუ ზუსტად რამდენი პირის საკუთრება აღმოჩნდებოდა პროექტის ზემოქმედების ქვეშ, უპასუხეს, რომ საკითხი ჯერ დაზუსტებული არ არის და ეტაპობრივად (!) დაზუსტება.

2. ანგარიშის 10.13.4.1 ქვეთავში (10-72) აღნიშნულია შემდეგი: „SCP Co. შეეცდება მიაღწიოს შეთანხმებას ზეგავლენის ქვეშ მოყოფ ყველა შესაბამის მიწის მფლობელთან და მოსარგებლესთან (LACF 029); თუ კეთილსინდისიერი მოლაპარაკებებით შეთანხმების მიღწევა ვერ მოხერხდება, უკანასკნელი საშუალების სახით SCP Co. იძულებული იქნება გამოიყენოს საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სამართლებრივი ნორმები, ისეთი როგორც არის მაგ. აუცილებელი გზის უფლება, რათა მიაღწიოს სასამართლოს გადაწყვეტილებას მიწის შესყიდვისა და კომპენსაციის თაობაზე; იგივე მიდგომა შეიძლება იქნას გამოყენებული იმ შემთხვევებში, როდესაც მიწის მფლობელის ან მოსარგებლის ადგილსამყოფელი გაურკვეველია“.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით გათვალისწინებული სამეზობლო სამართლის ერთ-ერთი ნორმის - აუცილებელი გზის უფლების - გამოყენება იმ პირების მიმართ, რომელთანაც ვერ მოხერხდება შეთანხმება, ასევე იმ პირების მიმართ, რომელთა ადგილსამყოფელი არ არის დადგენილი - აბსოლუტურად მიუღებელია, სამართლებრივი თვალსაზრისით. აღწერილი შემთხვევებისთვის საქართველოს კანონმდებლობა პირდაპირ ითვალისწინებს კონკრეტულ ნორმებს დადგენილს საქართველოს კანონით “აუცილებელი საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის საკუთრების ჩამორთმევის წესის შესახებ”. სწორედ ამ კანონით განსაზღვრული პროცედურებით უნდა შეეცადოს კომპანია, მოიპოვოს უფლება მიწაზე ასეთ სადავო შემთხვევებში.

3. არ არის განსაზღვრული საქმიანობის შედეგად შესაძლებელი ავარიული სიტუაციების აღბათობა და შესაბამისად არ არის შეფასებული მათი მოსალოდნელი შედეგები.

4. განსახილველად წარმოდგენილ ანგარიშში საერთოდ არ არის განხილული სამშენებლო ბანაკების განთავსების ადგილმდებარეობები.

5. დოკუმენტის 4.3.1 ქვეთავში ნათქვამია, რომ არჩეული მარშრუტი კვეთს მაღალი საკონსერვაციო ღირებულების ჭალის ტყის ფრაგმენტებს, რომელთაგან ერთ-ერთთან ასოცირებულია საქართველოს წითელი ნუსხის სახეობა, თუმცა, აქვე არ არის დაზუსტებული რომელ სახეობაზეა საუბარი; ასევე, არ არის დაზუსტებული, რა ტერიტორიაზეა განთავსებული ზემოაღნიშნული ჭალის ტყის ფრაგმენტები.

6. ანგარიშის 4.5 ქვეთავში განხილულია დგუმის სადგურის ადგილმდებარეობები, მოცემულია „დგუმის სადგურის ადგილმდებარეობისთვის განხილული იქნა ორი ალტერნატივა; მეორე ალტერნატივა, რომელიც მდებარეობს შერჩეული ადგილის (სურათი 5-3) აღმოსავლეთით, დაახლოებით 500 მ მანძილზე, არ ჩაითვალა ხელსაყრელ ადგილად, რამდენადაც მდებარეობს სოფელ ხაიშთან ახლოს და ესაზღვრება გზასა რკინიგზის ინფრასტრუქტურას“. აქ არ არის განხილული თავად არჩეული ალტერნატივა, ანუ პირველი ალტერნატივა; სად მდებარეობს და რატომ მიენიჭა უპირატესობა უკვე არჩეულ ვარიანტს?

7. მე-5 თავში განხილულია მიწების ტრანსპორტირების საკითხი და საუბარია, რომ მილსადენების ტრანსპორტირება შესაძლოა მოხდეს რკინიგზით; შემდეგ კი, 5.4.3 ქვეთავში განხილულია შემდეგი: „მილსადენის დამატებით დასავლეთის მონაკვეთამდე მისასვლელად უფრო მეტად სავარაუდოა, რომ გამოყენებული იქნება თბილისი-ხაშური-ბორჯომი-ახალციხის მაგისტრალური საავტომობილო გზა, რომელიც ასევე გამოყენებული იქნება PRMS-თან მისასვლელად“. ანგარიშში არაა დაზუსტებული, საბოლოო ჯამში, რომელი ვარიანტი იქნა არჩეული.

8. ანგარიშის 10.14.3.1 ქვეთავში „ზემოქმედებები ეკონომიკაზე, დასაქმებაზე, უნარებსა და საარსებო წყაროებზე“ გამოვლენილ უარყოფით შედეგებს შორის, დასახელებულია შემდეგი: „ადგილობრივი დასაქმებულების იმედგაცრუება და უკმაყოფილება იმის გაგებისას, რომ უცხოელ მუშახელს იგივე სამუშაოსთვის უკეთესი ხელფასი და პირობები აქვს“. სასურველია, დაზუსტდეს ამ ზეგავლენის მნიშვნელოვნება და ასევე, რა პირობები განსაზღვრავს ერთი და იმავე სამუშაოს შესრულებისას, მსგავსი კვალიფიკაციის მქონე პირების განსხვავებულ ანაზღაურებას.

9. დოკუმენტის 3.3.1 ქვეთავში ნათქვამია, რომ „ჩატარდა სპეციალური კონულტაციები საზოგადოებასთან პროექტის ზეგავლენის ქვეშ მყოფ დასახლებებში, პროექტის ზეგავლენის ქვეშ მყოფი დასახლებების განმარტება SCPX ESIA - საბოლოო ანგარიშში ასეთი დასახლებების განმარტებასთან და მოიცავს დასახლებებს 2 კმ მანძილზე შემოთავაზებული მილსადენის დამატებითი მონაკვეთებიდან და მისასვლელი გზებიდან 300მ მანძილზე“. მოცემული წინადადება გაურკვეველია. თუკი ეს არის თარგმანის დროს დაშვებული შეცდომა, სასურველია გასწორდეს და სწორი ინტერპრეტაციით იქნეს გაშლილი.

10. არ არის ნათელი, დაგეგმილი აქვს, თუ არა პროექტის განმახორციელებელს ზემოქმედების ქვეშ მყოფ სოფლებში რაიმე სახის სოციალური პროგრამები.

II. ანგარიშის საჯარო განხილვები

2014 წლის 27-28 მაისს თბილისსა და პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფ ოთხ სოფელში ჩატარებულ საჯარო განხილვებს ესწრებოდნენ კომპანიის, გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს,

არასამთავრობო ორგანიზაცია მწვანე ალტერნატივას და ადგილობრივი მოსახლეობის (მხოლოდ, პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფ ოთხ სოფელში) წარმომადგენლები.

ოთხივე სოფელში ჩატარებული საჯარო განხილვა გამოირჩეოდა დაინტერესებული პირების ჩართულობის დაბალი ხარისხით; თითოეული სოფლიდან შეხვედრებს 5-7 ადგილობრივი თუ ესწრებოდა. ერთ-ერთი განხილვის შემდგომ სოფელ ნაოხრებში, გავესაუბრეთ სოფლის მაცხოვრებლებს, რომელთაც გამოთქვეს უკმაყოფილება კომპანიის მიერ კონსულტაციისთვის გაწეული არასაკმარისი ძალისხმევის გამო. ხაიშში განხილვაზე მოსული ადამიანები, არ იცნობდნენ განსახილველ დოკუმენტს და არც მისი არატექნიკური რეზიუმე შეუთავაზებიათ მათთვის; იგივე განმეორდა დურნუკშიც (როგორც აღმოჩნდა, არატექნიკური რეზიუმე მხოლოდ სოფლებში არალსა და ნაოხრებში გაავრცელა კომპანიამ). ამავე სოფლებში (დურნუკსა და ხაიშში) კომპანიის წარმომადგენლებმა საპრეზენტაციო თვალსაჩინოება (ოთხი ცალი პატარა პლაკატი), რომელზეც გამოსახული იყო პროექტის განხორციელების დასურათებული ციკლი, შეხვედრის დაწყებისთანავე გააკრეს კედელზე და დასასრულს ჩამოხსნეს.

საჯარო კონსულტაციების მნიშვნელოვან ნაკლოვანებად უნდა განვიხილოთ ის ფაქტი, რომ დურნუკში შეხვედრა დაიწყო დათქმულ დროს, მაგრამ არა დათქმულ ადგილზე - განცხადებაში მითითებული იყო „პატარა დურნუკი“, ხოლო შეხვედრა გაიმართა „დიდ დურნუკში“; ეს ორი მეზობელი, თუმცა, სრულიად სხვადასხვა სოფელია. შეხვედრას ესწრებოდა სოფლის რწმუნებულის მიერ მოყვანილი 6-7 ადამიანი. გამოკითხული ადგილობრივებიდან არცერთს წარმოდგენა არ ჰქონდა არც პროექტზე, არც განსახილველ დოკუმენტზე და შეხვედრის მიზანზე. ადმინისტრაციული შენობის წინ გამოკრული იყო საინფორმაციო განცხადება. კომპანიამ თავისი პროექტის თვალსაჩინოება აქაც ხანმოკლე პერიოდის განმავლობაში გამოაკრა, შემდეგ კი ჩამოხსნა. აღსანიშნავია, რომ სოფელი დურნუკი დასახლებულია არაქართველი მოსახლეობით (სომხებითა და აზერბაიჯანელებით) და მათი საკომუნიკაციო ენა რუსულია. პროექტის მოკლე პრეზენტაცია ჩატარდა რუსულად, თუმცა, გარემოს დაცვის ოფიცრის პრეზენტაცია - ქართულად. მოსახლეობისთვის მეორე პრეზენტაცია სრულიად გაუგებარი დარჩა.